

25, 26 & 27 mai

FESTIVAL ISTRATI — 2018 —

● București

Kyralina

Strada Biserica Amzei 10,
București - sector 1

Paris ●

ÉDITO

Cinq ans après l’ouverture de la librairie française Kyralina, le moment est venu de célébrer l’auteur qui lui a inspiré son nom!

Istrati, écrivain roumain originaire de Braïla, qui a choisi le français comme langue d’écriture, est mort oublié de tous à Bucarest, après avoir vécu mille aventures. Plus de quatre-vingts ans après sa disparition, une communauté de lecteurs passionnés, en France et en Roumanie, reste mobilisée pour faire vivre sa mémoire: l’auteure et éditrice de ses œuvres complètes Linda Lê, sa biographe Monique Jufrin, le libraire Jacques Baujard, l’Association des Amis d’Istrati, le Musée Panaït Istrati de Braïla, et tant d’autres encore.

L’année 2018 est particulièrement riche en actualité puisque deux illustrateurs français, Golo et Simon Géliot, se sont emparés de l’œuvre et du parcours incroyable du Gorki des Balkans et les ont brillamment adaptés en BD*. Cette année aussi, les éditions L’Échappée rééditent deux textes majeurs d’Istrati: *Méditerranée* et *Les Arts et l’humanité d’aujourd’hui*.

Il fallait un festival pour célébrer ces belles initiatives et réunir tous ces talents. Un festival placé sous l’étendard de l’amitié, valeur si chère à Istrati. Une première édition s’est déroulée à Paris en 2015, à l’initiative de la librairie Quilombo. Il était temps que le festival prenne ses quartiers à Bucarest! Du vendredi 25 au dimanche 27 mai, la librairie Kyralina et les partenaires de l’événement accueilleront pendant trois jours des ateliers, un concert exceptionnel, des lectures, des débats, une exposition et autre surprise autour du conteur roumain, lui pour qui la littérature fut, comme le dit si bien Linda Lê, un «acte de résistance». Nous espérons que ce festival donnera l’envie de découvrir l’œuvre d’Istrati aux générations de jeunes lecteurs et qu’il contribuera à inscrire durablement son nom dans l’Histoire de la littérature, en France comme en Roumanie.

* **Istrati ! Le Vagabond**, T.1, de Golo (éd. Actes Sud BD) et **Codine**, de Simon Géliot (éd. La Boîte à Bulles)

L’ÉCHAPPÉE BELLE

Arrivée en France en 1977 à 14 ans, deux ans après la fin de la guerre du Viêt-Nam, Linda Lê a pris très tôt le chemin de la littérature. En 2006, après trois années passées à rassembler la plupart des œuvres de Panaït Istrati, Phébus-Libretto édite son travail en trois volumes, devenues œuvres de référence du vagabond roumain.

«Dans la fourmilière humaine, il y a des hommes qui n’ont pas assez de leur propre vie, de leur souffrance, de leur bonheur, et qui se sentent vivre toutes les vies de la terre: mille béatitudes ne les empêchent pas d’entendre un gémissement; mille douleurs ne peuvent les priver d’une seule joie.

Ce sont les hommes-échos: tout résonne en eux! Ils entendent, la nuit, le cri de la chair humaine mordue par la férocité du plaisir: le jour, ils sursautent avec tous les corps entaillés par la bestiale peine du travail qu’on n’aime pas.»

— **Domnitza de Snagov**

Nombreux sont les écrivains roumains ayant choisi le français comme langue d’écriture dont les livres m’ont accompagnée: Cioran, Benjamin Fondane, Ionesco, Ghérasim Luca, Isidore Isou, Panaït Istrati enfin. Parmi tous ces transfuges, seul ce dernier s’est fait le chantre de la Roumanie. Cioran avait avoué une fois, parlant de sa terre natale, qu’il rougissait d’appartenir à une «collectivité de vaincus». Peut-être n’y a-t-il pas d’écrivain plus à l’opposé de Cioran qu’Istrati qui, quand il se disait «vaincu», dans *Vers l’autre flamme*, c’était pour préciser que «vaincus sont tous les hommes qui se trouvent au déclin de leur vie en désaccord sentimental avec les meilleurs de leurs semblables». Vaincu, oui, mais irrésigné, selon le mot de Benjamin Fondane, et toujours frondeur.

Celui qui relit aujourd’hui les œuvres d’Istrati ne peut qu’être frappé par le ton de liberté totale que ce perpétuel évadé emploie pour évoquer ses mille et une aventures aussi bien dans sa patrie qu’en Orient ou dans l’ancienne URSS. Panaït Istrati maîtrisait à merveille l’art de se faire la belle et c’est avec une sorte de fougue juvénile que presque tout au long de sa vie il avait chanté à la fois le plaisir qu’il avait à «se mêler de tout ce qui est humain» et la joie d’être un «oiseau voyageur».

Pour cet irréconcilié qui mettait un point d’honneur à ne pas suivre la voie commune et s’obstinait à s’instruire en «fouillant dans le grand livre de la vie: le cœur de l’homme», l’essentiel était de pratiquer l’art de la fugue et de s’enfuir loin de ce qui ressemblait à un carcan. Le dépaysement, physique et mental, lui était indispensable pour être toujours surpris, déconcerté, passionné, en surchauffe. Ses vagabondages l’avaient conduit partout où il pouvait se faire l’observateur des écorchés de la vie, devenir le conteur des existences cabosées, et être ainsi le témoin de son siècle.

Il exaltait la fraternité, l’amitié, l’amour de la justice, la défense des faibles et des réprouvés. Il

incarne, malgré lui, qui voulait toujours vivre en dissidence avec tout et n’être le porte-parole de personne, un certain humanisme auquel on ne peut se référer désormais, quatre-vingt ans après sa mort, sans être taxé de bien-pensance. Relire Istrati, en ces temps où tonitruent les rائلeurs qui s’en prennent aux partisans de cet humanisme-là, ce n’est pas seulement prôner une littérature où prédomine une vision prométhéenne, c’est aussi faire acte de résistance.

— **Linda Lê**

EDITORIAL

La cinci ani de la deschiderea librăriei franceze Kyralina, a venit momentul să-l sărbătorim pe autorul care a inspirat alegerea numelui acesteia! Istrati, scriitor român originar din Braïla, care a ales franceza ca limbă de scris, a murit uitat de toți la București, după ce a trăit atâtea aventuri. La mai mult de optzeci de ani de la dispariția sa, o comunitate de cititori pasionați, în Franța și în România, s-a mobilizat pentru a-i păstra vie memoria : autoarea și editoarea operelor sale complete Linda Lê, biografa sa Monique Jufrin, librarul Jacques Baujard, Asociația Prietenilor lui Panaït Istrati, Muzeul Panaït Istrati din Braïla și alții. Anul 2018 este deosebit de bogat în ceea ce îl privește pe scriitor ? deoarece doi ilustratori francezi, Golo și Simon Géliot au preluat opera și parcursul incredibil al acestui Gorki din Balkani și le-au adaptat într-un mod scilicitor în bandă desenată (BD)*. În acest an de asemenea, editura L’Échappée reeditează două texte majore ale lui Istrati : *Méditerranée* și *Les Arts et l’humanité d’aujourd’hui*.

Era necesar un festival pentru a sărbători aceste frumoase inițiative și pentru a reuni toate aceste talente. Un festival pus sub stindardul prieteniei, valoare atât de dragă lui Istrati. O primă ediție s-a desfășurat la Paris în 2015, la inițiativa librăriei Quilombo. Era timpul că festivalul să se desfășoare și la București ! De vineri 25 până duminică 27 mai, librăria Kyralina și partenerii evenimentului vor găzdui timp de trei zile ateliere, un concert excepțional, lecturi, dezbateri, o expoziție și altă surpriză legată de povestitorul român, cel pentru care literatura a fost, așa cum spune atât de bine Linda Lê, «un act de rezistență». Sperăm că festivalul va da un impuls generațiilor de tineri cititori de a descoperi opera lui Istrati și că va contribui la înscrierea durabilă a numelui lui în Istoria literaturii, atât în Franța cât și în România.

* **Istrati ! Le Vagabond**, T.1, de Golo (editura Actes Sud BD) et **Codine**, de Simon Géliot (editura La Boîte à Bulles)

ESCAPADA

Ajunsă în Franța în 1977 la 14 ani, la doi ani după sfârșitul războiului din Vietnam, Linda Lê a luat foarte devreme drumul literaturii. În 2006, după trei ani în care a adunat în mare parte operele lui Panaït Istrati, la Phébus-Libretto editează trei volume, devenite lucrări de referință despre hoinarul român.

“În furnicarul uman, există oameni cărora nu le este suficientă propria lor viață, suferința lor, fericirea lor și care simt să trăiască toate viețile de pe pământ: o mie de frumuseți nu-i împiedică să audă un geamăt ; o mie de dureri nu-i pot priva de o singură bucurie. Aceștia sunt oamenii-ecou: totul răsună în ei! Ei aud noaptea strigătul cărnii omenești mușcate de ferocitatea plăcerii: ziua, zvâcnesc odată cu toate trupurile pătrunse de povara nimicitoare a nesuferitei munci*.”

— **Domnitza de Snagov**

*Traducere proprie, O.C

Sunt numeroși scriitorii care au ales franceza ca limbă de scris ale căror cărți m-au însoțit: Cioran, Benjamin Fondane, Ionesco, Ghérasim Luca, Isidore Isou și Panaït Istrati. Dintre toți acești transfugi, doar ultimul a cântat România. Cioran a mărturisit odată, vorbind de pământul natal, că se rușinează să aparțină unei “colectivități de învinși”. Poate că nu există scriitor mai la opusul lui Cioran decât Istrati care se declara “învinși”, în *Vers l’autre flamme*, aceasta pentru a preciza că “cei învinși sunt toți oamenii care se află la bătrânețe în dezaord sentimental cu cei mai buni dintre semenii lor”. Învinș, da, dar nu și resemnat, după cum a spus Benjamin Fondane, și având mereu spirit de frondă.

Cel care recitește astăzi operele lui Istrati nu poate decât să fie surprins de tonul deplinei libertăți pe care acest evadat veșnic o folosește pentru a-și evoca numeroasele aventuri atât din patria sa cât și din Orient sau din fosta URSS. Panaït Istrati stăpâna de minune arta de a evada și toată viața sa a cântat cu un soi de entuziasm tineresc plăcerea pe care o avea “de a se amesteca în tot ce e propriu omului” și bucuria de a fi “o pasăre călătoare”.

Pentru acest neîmpăcat care a ținut să nu urmeze calea obișnuită și s-a străduit să se instruiască “răsfoind marea carte a vieții : inima omului”, esențialul era să practice arta fugii și de a fugi departe de orice ar putea semăna cu un lanț.

Expatrierea, fizică și mentală, îi era indispensabilă pentru a putea fi mereu uimit, surprins, pasionat, exaltat. Hoinărelile sale l-au condus peste tot unde putea fi observatorul năpăstuitorilor vieții, devenind povestitorul vieților zdrobite, fiind astfel martorul veacului său.

El exalta fraternitatea, prietenia, dragostea de dreptate, apărarea celor slabi și respinși. El, care dorea mereu să trăiască în dizidență față de tot și să nu fie porta-vocea nimănu, întruchipează fără voia sa, un anumit umanism la care nu te mai poți referi de acum, la optzeci de ani de la moartea sa, fără a fi taxat pentru o gândire conformistă. A reciti Istrati în aceste vremuri în care batjocoritorii care se leagă de partizanii acestui umanism fac gălăgie, nu înseamnă doar a propovădui o literatură în care predomină o viziune prometeică, ci este și un act de rezistență.

— **Linda Lê**

VENDREDI 25 MAI

Dès 19h — Exposition itinérante « Istrati en BD »

Lieux : Musée de la littérature roumaine, Institut Français, et librairie Kyralina

SAMEDI 26 MAI

10h30 — Atelier pour enfants « Panaït Istrati et l'amitié »

avec **Amandine Lau-Banescu**, illustratrice jeunesse

Public : 5-10 ans

Lieu : médiathèque de l'Institut Français

Gratuit, sur inscription : info@kyralina.ro

10h30 — Atelier BD / initiation à l'adaptation graphique

avec **Simon Géliot**, artiste et auteur de la BD *Codine* (La Boîte à Bulles)

Public : 10-15 ans / Lieu : Librairie Kyralina

Gratuit, sur inscription : info@kyralina.ro

14h — « Les récits de Panaït Istrati et la tentation de l'écran »

rencontre avec **Mugur Popovici**, ancien diplomate et membre de l'Association des Amis de Panaït Istrati.

Lieu : Librairie Kyralina / Entrée libre

14h45 — « Panaït Istrati, un dialogue franco-roumain »

rencontre avec **Christian Delrue**, Président de l'Association des Amis de Panaït Istrati, et **Jacques Baujard**, libraire et auteur de *Panaït Istrati*.

L'amitié vagabonde (Transboréal)

Lieu : Librairie Kyralina / Entrée libre

16h — « Panaït Istrati : notre contemporain »

rencontre avec **Linda Lê**, auteure et éditrice des œuvres d'Istrati en France, **Ulysse Baratin**, contributeur à la revue *En Attendant Nadeau* et programmateur du théâtre La Reine Blanche à Paris, **Gabriela Toma**, coordinatrice de projets au Musée de la Littérature, et **Radu Aldulescu**, écrivain (*L'Amant de la veuve* [des Syrtis])

Lieu : Librairie Kyralina / Entrée libre

17h30 — « Istrati et Cezar Petrescu : histoire d'une correspondance »

présentation et lecture d'**Octav Avramescu**, co-fondateur de l'association de BD *Jumătatea plină* et muséographe au Musée Mémorial Cezar Petrescu, Bușteni

Lieu : Librairie Kyralina

Entrée libre

18h — Istrati en BD

rencontre avec **Golo**, auteur de la BD *Istrati!* (Actes Sud BD),

Simon Géliot, auteur de la BD *Codine* (La Boîte à bulles),

et **Octav Avramescu**, suivie d'une séance de dédicace

Lieu : Librairie Kyralina

Entrée libre

19h — Buvette et buffet franco-roumain

Partenaire : Chez Odette

Lieu : Librairie Kyralina

20h — Concert de Balkan Taksim

Lieu : Librairie Kyralina

Entrée libre dans la limite des places disponibles

DIMANCHE 27 MAI

14h — Promenade urbaine sur les traces d'Istrati

Partenaire : Interesting Times

Départ et retour : Librairie Kyralina

Sur inscription : info@kyralina.ro

Participation : 20 RON

14h — Atelier pour enfants « Panaït Istrati et l'amitié »

avec **Amandine Lau-Banescu**, illustratrice jeunesse.

Public : 5-10 ans.

Lieu : Librairie Kyralina.

Gratuit, sur inscription : info@kyralina.ro

16h — Grand goûter de clôture

Lieu : Librairie Kyralina

VINERI 25 MAI

19.00 — Lansarea expoziției itinerante « Istrati în BD »

Locuri : Muzeul Național al Literaturii Române, Institutul Francez, și Librăria Kyralina

SÂMBĂȚĂ 26 MAI

10.30 — Atelierul pentru copii : « Panait Istrati și prietenie »

cu **Amandine Lau-Bănescu**, ilustratoare de cărți pentru copii

Public : 5-10 ani

Loc : Mediateca Institutului Francez

Intrarea liberă, pe bază de înscriere la info@kyralina.ro

10.30 — Atelier BD/inițiere în adaptarea grafică

cu **Simon Géliot**, artist și autor al BD *Codine* (La Boîte à Bulles)

Public : 10-15 ani / Loc : Librăria Kyralina

Intrarea liberă, pe bază de înscriere la info@kyralina.ro

14.00 — « Povestirile lui Panait Istrati și tentația ecranului »

întâlnire cu **Mugur Popovici**, fost diplomat și membru al Asociației Prietenii lui Panait Istrati

Loc : Librăria Kyralina / Intrarea este liberă

14.45 — « Panait Istrati, un dialog franco-român »

întâlnire cu **Christian Delrue**, Președinte al Asociației Prietenii lui Panait Istrati, și **Jacques Baujard**, librar și autor *Panaït Istrati. L'amitié vagabonde* (Transboréal)

Loc : Librăria Kyralina / Intrarea este liberă

16.00 — « Panait Istrati : contemporanul nostru »

întâlnire cu **Linda Lê**, autoare și editoare a operelor lui Istrati în Franța, **Ulysse Baratin**, contributor la revista *En attendant Nadeau* și programator al teatrului La Reine Blanche din Paris, **Gabriela Toma**, coordonatoare de proiecte la Muzeul Național al Literaturii Române și **Radu Aldulescu**, scriitor

Loc : Librăria Kyralina / Intrarea este liberă

17.30 — « Istrati și Cezar Petrescu: povestea unei corespondențe »

prezentare și lectură de **Octav Avramescu**, co-fondator al asociației de Bandă Desenată *Jumătatea Plină* și muzeograf la Muzeul Memorial Cezar Petrescu, Bușteni

Loc : Librăria Kyralina / Intrarea este liberă

18.00 — Istrati în BD

Întâlnire cu **Golo**, autorul benzii desenate, *Istrati!* (Actes Sud BD),

Simon Géliot, autor al benzii desenate *Codine* (Boîte à Bulles)

și **Octav Avramescu**, urmată de o ședință de autografe

Loc : Librăria Kyralina / Intrarea este liberă

19.00 — Bar și bufet franco-românesc

Partener : Chez Odette

Loc : Librăria Kyralina

20.00 — Concert de Balkan Taksim

Loc : Librăria Kyralina

Intrarea este liberă în limita locurilor disponibile

DUMINICĂ 27 MAI

14.00 — Plimbare urbană pe urmele lui Istrati

Partener : Interesting Times

Plecarea și întoarcerea : librărie Kyralina

Pe bază de înscriere : info@kyralina.ro

Taxă de participare : 20 RON

14.00 — Atelierul pentru copii : « Panait Istrati și prietenie »

cu **Amandine Lau-Bănescu**, ilustratoare de cărți pentru copii.

Animatoare : 5-10 ani Loc : Librăria Kyralina

Intrarea liberă, pe bază de înscriere la info@kyralina.ro

16.00 — Gustarea de închidere

Loc : Librăria Kyralina

